

Asia: VN/13128/2025

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Näkemyksenne kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin esitetyistä muutoksista?**

Aktivointisuunnitelmien laatimisen rajaaminen koskemaan vain toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavia työttömiä voi esityksen mukaan keventää hallinnollista taakkaa ja selkeyttää asiakasohjausta. Todellisuudessa tehtävä työ ei vähene, vaan siirtyy viranomaiselta toiselle. Työttömyysetuutta saavan asiakkaan palvelutarpeen tunnistaminen saattaa myös pitkittyä, kun palvelutarvetta arvioi työllisyysasiantuntija yksin.

Aktivointiehdon säilyminen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavien työttömien kohdalla on tarvittavien palvelujen varmistamisen näkökulmasta kannatettavaa.

Muutos vastaa tarpeeseen kohdistaa henkilöstöresursseja vain siltä osin, miltä aktivointisuunnitelmia on laadittu henkilöille, joilla ei ole alkujaankaan ollut sosiaalipalvelujen tarvetta ja aktivointisuunnitelma on laadittu ainoastaan määräaikojen vuoksi.

Vaikka Etelä-Karjalan hyvinvointialueen näkökulmasta esityksen keskeiset muutokset ovat pääosin perusteltuja ja kannatettavia, niihin liittyy kuitenkin

kysymyksiä; Miten voidaan varmistua siitä, että työtön pääsee hänelle tarpeelliseen kuntouttavaan työtoimintaan, mikäli TYM-palvelun kriteerit eivät täyty?

Aktivointisuunnitelman rajaaminen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavaan pudottaa pois perheelliset työttömät, joilla ei ole oikeutta

työttömyysetuuteen ja joilla puolison työssäkäynti estää toimeentulotuen saamisen, ja joilla ei ole monialaista palvelujen yhteensovittamisen tarvetta.

#### **Näkemyksenne esityksen vaikutuksista työttömiin?**

Esitysluonnos toteaa, että sen perusteella ei yleisesti ottaen juuri heikennetä työttömien oikeuksia tai mahdollisuuksia palveluihin, vaan mahdollistetaan palvelujen parempi kohdentuminen.

On kuitenkin huomioitava se työttömien joukko, joilla etuutena on työttömyysetuus, mutta joilla ei monialaisessa palvelutarpeen arvioinnissa ole todettu työttömän työllistymisen edistämisen edellyttävän yhteistoimintamallin mukaista palvelujen yhteensovittamista (Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä 381/2023) ja joilla täten ei TYM-asiakkuus ole ajankohtainen, mutta heillä silti saattaa olla tarve kuntouttavalle työtoiminnalle. He jäävät esityksessä vaille reittiä kuntouttavaan työtoimintaan, sillä monialaiset työllistymissuunnitelmat tehdään vain TYM-asiakkaille. Lisäksi varsinkin nuoret, joilla on oikeus työttömyysetuuteen saattavat jäädä vaille sosiaalipalveluja, jos sosiaalipalveluiden tarvetta tarkastelevat muut kuin sosiaalialan ammattilaiset.

### **Näkemyksenne esityksen vaikutuksista viranomaisten toimintaan?**

Esitys saattaa parhaimmillaan keventää hyvinvointialueiden vastuulle kuuluvia hallinnollisia velvoitteita niissä tapauksissa, joissa aktivointisuunnitelmia on tähän asti laadittu ilman työttömän todellista monialaisen tuen tarvetta. Muutos vähentää tarvetta tiiviiseen kolmikantaiseen koordinointiin silloin, kun se ei ole tarkoituksenmukaista.

Etelä-Karjalan hyvinvointialueella ei kuitenkaan ole tehty päällekkäistä työtä eri suunnitelmien osalta, vaan TYM-työssä (aiemmin TYP-työ) on edetty ratkaisukeskeisesti, joten päällekkäisyys ei Etelä-Karjalassa vähene.

Toisaalta aktivointisuunnitelmien väheneminen jo esityksenkin mukaan lisää monialaisten työllistymissuunnitelmien tarvetta. Todellisuudessa hyvinvointialueen velvoitteet tuskin nykyisestä kevenevät.

Lisäksi alueilla on erilaisia ratkaisuja TYM-työn toteuttamiseen; Etelä-Karjalan hyvinvointialueella on TYM-palveluihin liitetty myös työllisyysalueen monialaisen tuen tarpeessa olevat asiakkaat, vaikka eivät TYM-palveluissa (vielä) olisikaan. Tämä malli kokoaa alleen niin aktivointisuunnitelmat kuin monialaiset työllistymissuunnitelmat, joita samat työntekijät laativat. Näin kokonaisuus on ”yksissä käsissä” huolimatta siitä mitä suunnitelmaa asiakkaalle laaditaan.

### **Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista?**

Esitysluonnoksen arvio esitetystä säästöstä perustuu sosiaalityöntekijän palkkakustannukseen. Etelä-Karjalan hyvinvointialueella arvioimme, että todelliset kustannukset ovat tätä alhaisemmat, koska suurimman osan aktivointisuunnitelmista laativat sosiaaliohjaajat – eivät sosiaalityöntekijät. Sosiaaliohjaajien keskimääräinen palkkataso on merkittävästi matalampi, jolloin myös yhden suunnitelman laatimisen kustannus on pienempi kuin esitetystä laskelmassa. Tämä, sekä todennäköisesti lisääntyvä monialaisten työllistymissuunnitelmien määrä huomioiden, esitetty kustannussäästöt jäävät todellisessa toimintaympäristössä arvioitua pienemmäksi, jopa olemattomiksi.

Vaikutusten arvioinnissa ei esityksen mukaan ole ollut käytettävissä tarkkaa tietoa siitä, kuinka suuri osa kaikista aktivointisuunnitelmista on tehty toimeentulotukea saaville työttömille, silti lakimuutoksen arvioidaan vähentävän laadittavien aktivointisuunnitelmien määrää 55 prosenttia. Mihin tämä luku perustuu?

Lisäksi huomionarvoista on, että osa säästystä ajasta kohdentuu muihin lakisäätöihin tehtäviin, eikä muutu suoraan budjettisäästökäsi.

## **Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta.**

Me Etelä-Karjalassa pidämme tärkeänä, että lainsäädäntöä kehitetään suuntaan, jossa asiakastarve ohjaa palveluprosessia hallinnollisten velvoitteiden sijaan. Esitetty lakimuutos sopiikin tekstiltään hienosti Etelä-Karjalan hyvinvointialueen tavoiteisiin organisoida toiminnot vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeita. Kuitenkaan kokonaisuutena esitys ei vastaa tätä tekstiin kirjattua tavoitetta vaan keskittyy säästöön, mitä ei esityksen toimenpiteillä saavuteta.

On tärkeää seurata toimeenpanon aikana, miten muutokset vaikuttavat erityisesti nuorten ja pitkäaikaistyöttömien palveluohjaukseen sekä varmistaa, ettei nuorten palveluihin pääsy heikenny.

Lyijynen Vilma

Etelä-Karjalan hyvinvointialue - Jaana Rännälä-Paakko, Heinonen Merja,  
Ursula Viro, Riinamari Savolainen